

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014.04 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МАТЕМАТИКА)
З КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Одеса – 2023

Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика) з курсу «Психологія вищої освіти». Одеса, 2023. 28 с.

Розглянуто на засіданні кафедри загальної та диференціальної психології

Протокол від 19 січня 2023 року № 6

Схвалено науково-методичною комісією

Протокол від 23 лютого 2023 року № 8

Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського

Протокол від 23 лютого 2023 року № 8

Розробник:

Ю.Г.Черножук – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К. Д. Ушинського» ***Рецензенти:***

О.В. Кузнєцова, кандидат психологічних наук, доцент, проректор з науковопедагогічної та соціально-гуманітарної діяльності КЗВО "Одеська академія неперервної освіти» Одеської обласної ради"

С.В. Ситнік, доктор психологічних наук, професор, завідувача кафедри теорії та методики практичної психології ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського

© Черножук Ю.Г., 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни «Психологія вищої освіти» є складовою освітньої програми підготовки фахівців-психологів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Дисципліна є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для забезпечення загальних та спеціальних компетентностей магістрів спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика).

Мета навчальної дисципліни: сприяти опануванню магістрантами теоретичних знань та професійних вмінь, що необхідні для здійснення педагогічної діяльності в закладах вищої освіти, опанування спеціалізованими знаннями, вміннями та навичками, достатніми для виконання професійних завдань.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Психологія вищої освіти» здобувачі повинні:

знати:

- основні теоретичні положення психології вищої освіти, її головні сучасні проблеми
- основні психологічні концепції розвитку особистості у студентському віці;
- сучасні проблеми психології вищої школи;
- психологічну природу, вікові та індивідуальні особливості професійного становлення студентів ВНЗ.

вміти:

- використовувати методи діагностики та розвитку особистості студентів, їхніх професійних здібностей;
- аналізувати індивідуально-типові особливості й рівень розвитку інтелектуальних, креативних та навчальних здібностей студентів;
- визначати рівень власних розумових та творчих здібностей;

- проводити дослідження характеру, темпераменту, вольової та емоційної сфери студентів;
- усвідомлювати та підбирати засоби впливу на розвиток особистості та професійне становлення студентів в залежності від їхніх вікових та індивідуальних особливостей;
- вивчати психологічні аспекти навчання і виховання студентів;
- сприяти розвитку професійно-важливих якостей особистості студентів.

Таблиця 1

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ												
Змістовий модуль 1. ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЇ												
Тема 1. Предмет та завдання психології вищої освіти	8	1	2			5	8	1				7
Тема 2. Методологія наукового пізнання	8	1	2			5	8		1			7

Тема 3. Методи психологічного дослідження у вищій школі	8	1	2			5	8	1				7
---	----------	---	---	--	--	---	----------	---	--	--	--	---

Тема 4. Студентський вік та його особливості	8	1	2			5	8		1			7
Тема 5. Адаптація студентів до навчання у вищій школі	7	1	2			4	7					7
Разом за модулем 1	39	5	10			24	39	2	2			35

Змістовий модуль 2. ОСОБИСТІСНЕ ТА ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Тема 6. Розвиток особистості студента під час навчання у ВНЗ	8	1	2			5	8	1				7
Тема 7. Психологія учіння студентів	8	1	2			5	8		1			7

Тема 8. Взаємодія студента однолітками академічній групі	8	1	2			5	8	1				7
Тема 9. Взаємодія студента викладачами	7	1	2			4	7					7
Тема 10. Психологічна діагностика та психологічна корекція особистості студента	8	1	2			5	8	1				7
Разом за модулем 2	39	5	10			24	39	2	2			35
ІНДЗ	12				12						12	
Усього	90	10	20		12	48	90	4	4		12	70

ТЕМАТИЧНИЙ СУПРОВІД ОСНОВНИХ ПИТАНЬ КУРСУ

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Змістовий модуль 1. ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Предмет психології вищої освіти. Завдання психології вищої освіти.

Психологія вищої освіти в системі психологічних дисциплін.

Тема 2. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Поняття про методологію наукового пізнання. Наукові та ненаукові психологічні знання. Формування науки як соціального інституту. Парадигми. Цінності і норми науки. Принципи психологічного дослідження: науковість, об'єктивність, поетапність. Етика дослідника.

Тема 3. МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Методи психологічного дослідження. Теоретичні методи. Емпіричні методи. Експериментально-реконструктивний метод. Поняття про методіку психологічного дослідження. Визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження. Формування вибірки досліджуваних. Вибір методів емпіричного дослідження. Методи обробки результатів дослідження. Кількісний і якісний аналіз. Інтерпретаційні методи.

Особливості використання методів психологічного дослідження у ВНЗ.

Тема 4. СТУДЕНТСЬКИЙ ВІК ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Завершення процесів фізичного дозрівання. Прискорений когнітивний розвиток. Активне формування професійного мислення. Саморозвиток і самовдосконалення особистості. Інтенсивний розвиток самосвідомості. Формування цілісної ідентичності, становлення "Я-концепції". Активне самоствердження у різних видах діяльності, у творчості. Професійне та особистісне самовизначення, вибір стилю життя. Активність у сексуальній сфері. Вибір супутника життя, створення власної сім'ї. Психологічні кризи студентського віку.

Тема 5. АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Поняття про адаптацію студента до навчання у ВНЗ. Зміна соціального статусу особистості; зміна виду діяльності; нові форми діяльності. Індивідуально-типові особливості навчальної діяльності та поведінки

студентів. Проблема емоційної стійкості студентів. Врахування вікових та індивідуальних особливостей психіки студентів у навчальній та виховній роботі ВНЗ.

Змістовий модуль 2. ОСОБИСТІСНЕ ТА ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Тема 6. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ

Формування професійної спрямованості особистості студента. Навчальнопрофесійна діяльність як провідна в студентському віці. Професійне самовизначення як головне новоутворення віку. Формування професійних та особистісних якостей майбутнього фахівця. Розвиток творчого потенціалу студентів. Готовність випускника ВНЗ до професійної діяльності.

Тема 7. ПСИХОЛОГІЯ УЧІННЯ СТУДЕНТІВ

Мотиваційна спрямованість учіння студента. Формування професійних мотивів навчання. Пізнавальна активність студента. Розвиток творчого потенціалу студентів під час навчання. Психологічні аспекти навчальнопрофесійної діяльності студентів. Психологія самостійної роботи студентів. Проблема академічної неуспішності та шляхи її подолання. Тести об'єктивного контролю знань та їхні функції (діагностична, вимірювання та порівняння, прогностична, функція зворотного зв'язку, навчальна функція, функція вирівнювання вимог до студента. Рівні сформованості знань: ознайомчо-орієнтований, понятійно-аналітичний, продуктивно-синтетичний. Форми тестових завдань та принципи їхнього конструювання.

Тема 8. ВЗАЄМОДІЯ СТУДЕНТА З ОДНОЛІТКАМИ В АКАДЕМІЧНІЙ ГРУПІ

Мала група, її види, ознаки та параметри. Соціометрична, комунікативна і рольова структура малої групи. Соціометрія. Структура соціальної влади і впливу в малій групі. Психологічні механізми розвитку малої групи. Групова свідомість і групове мислення. Конформізм. Лідерство в малій групі. Групова згуртованість і групова сумісність. Соціальнопсихологічний клімат в групі. Ефективні способи управління малою групою.

Психологічні особливості студентської групи та її структура. Етапи розвитку студентської академічної групи. Соціально-психологічні явища в студентській групі. Проблема лідера та лідерства в студентській групі.

Соціально-психологічний клімат у групі.

Тема 9. ВЗАЄМОДІЯ СТУДЕНТА З ВИКЛАДАЧАМИ

Особистість викладача вищої школи. Вплив індивідуально-психологічних особливостей викладача на його науково-педагогічну діяльність і спілкування зі студентами. Діалогічне спілкування викладача зі студентами. Проблеми розуміння, визнання та прийняття студентів викладачами. Активне рефлексивне слухання викладача. Протиріччя та бар'єри спілкування, причини їх виникнення та засоби подолання.

Особливості педагогічного конфлікту та шляхи подолання.

Тема 10. ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Організація та проведення психологічної діагностики студентів ВНЗ. Методи діагностики комунікативних здібностей (методики «Нерефлексивне слухання» та «Емпатія у спілкуванні» (за І.М.Юсуповим), методика оцінювання рівня товариськості (за В.Ф.Ряховським), методика діагностики організаційних та комунікативних схильностей (КОС-2). Методи діагностики готовності до педагогічного спілкування. Методи вимірювання інтелекту студентів (тест структури інтелекту Р.Амтхауера). Методи дослідження особистості студентів

(методика Р.Спілбергера та Ю.Ханіна, тест К.Н.Томаса, тест А.Басса та А.Дарки). Психокорекція та особливості її використання у вищій школі. Корекційні програми та методики.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти з дисципліни «Психологія вищої освіти» є необхідним компонентом навчального процесу. Це діяльність, що планується загальними зусиллями педагога і здобувача вищої освіти і виконується останнім у різних формах. До них належать:

- слухання лекцій, підготовка та участь в проблемних лекціях. семінарських заняттях;
- підготовка короткого довідника з дисципліни, що вивчається;
- підготовка міні-доповідей та презентацій матеріалу на практичних заняттях;
- організація і проведення лекції-презентації;
- написання есе за темами, що запропоновані викладачем або здобувачем вищої освіти; - навчальні тези;
- робота з рекомендованою літературою;
- підготовка до модульного контролю та іспиту та ін.

Викладач здійснює поточний контроль за самостійною навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, всіляко сприяє її активізації, допомагає довідковими матеріалами тощо.

Завдяки самостійній роботі під час вивчення дисципліни «Психологія вищої освіти» здобувач навчається працювати як з рекомендованою викладачем літературою, так і з іншими інформаційними джерелами, робити це свідомо і зацікавлено, переконується в необхідності постійно підвищувати власну професійну кваліфікацію, навчається самостійно виробляти знання. В

нього розвиваються навички критичного мислення. При цьому можуть бути задіяні різні форми роботи з інформацією.

Самостійна робота реалізується у процесі різних видів занять (лекційні, практичні, семінарські). Здобувачі вищої освіти навчаються критично сприймати матеріал, що пропонує викладач, ставити коректні запитання, дискутувати. У такий спосіб вони вивчають - основні теоретичними положення психології вищої освіти, її головні сучасні проблеми; основні психологічні концепції розвитку особистості у студентському віці; сучасні проблеми психології вищої школи; психологічну природу, вікові та індивідуальні особливості професійного становлення студентів ВНЗ.

В результаті самостійної роботи здобувач також навчається використовувати методи діагностики та розвитку особистості студентів, їхніх професійних здібностей; аналізувати індивідуально-типові особливості й рівень розвитку інтелектуальних, креативних та навчальних здібностей студентів; визначати рівень власних розумових та творчих здібностей; проводити дослідження характеру, темпераменту, вольової та емоційної сфери студентів; усвідомлювати та підбирати засоби впливу на розвиток особистості та професійне становлення студентів в залежності від їхніх вікових та індивідуальних особливостей; вивчати психологічні аспекти навчання і виховання студентів; сприяти розвитку професійно важливих якостей особистості студентів.

Таблиця 2

Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття Форма заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	<i>Семінар.</i> Психологічні кризи студентського віку	2	1

2	<i>Дискусія. Психологічні проблеми викладачів вищої школи</i>	2	
3	<i>Круглий стіл. Профілактика шкідливих звичок студентів</i>	2	
4	<i>Психологічні проблеми спілкування у ВНЗ (розв'язування комунікативних задач).</i>	2	1
5	<i>Семінар. «Проблеми критичного мислення студентів.</i>	2	1
6	<i>Семінар. «Взаємодія студента с однолітками і викладачами»</i>	2	
7	<i>Круглий стіл. Інформаційна безпека студентів.</i>	2	
8	<i>Розгляд кейсів. Ситуації навчально-виховного процесу.</i>	2	
9	<i>Тренінг.. «Складання психологічного портрета студента»</i>	2	1
10	<i>Тренінг. Психологічна корекція особистості студента</i>	2	
	Усього	20	4

На практичних заняттях з «Психології вищої освіти», які проходять за окремим планом, здобувачі вищої освіти демонструють результати самостійної роботи, (усні міні-доповіді, есе, тематичні презентації). На занятті використовується фронтальне опитування, учбові дискусії, робота в групах (командах), брейн-стормінг, кейс-метод, тренінг.

Під час занять виявляють себе аналітичні здібності та критичне мислення здобувачів, їхня активність, здатність логічно формулювати та коректно захищати власну позицію.

Таблиця 3

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	Булінг у вищій школі	4	7	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань,
2	Прфілактика шкідливих звичок у студентів	4	7	
3	Урахування психологічних особливостей студентів в процесі навчання та виховання у ВНЗ	5	7	
4	Формування професійної спрямованості особистості студента	5	7	
5	Проблема лідера та лідерства в студентській групі	5	7	екзамен
6	Розвиток творчого потенціалу студентів під час навчання	5	7	
7	Психологічні передумови та шляхи вирішення педагогічного конфлікту	5	7	
8	Науково-педагогічна творчість, її особливості	5	7	
9	Інформаційна безпека студентів.	5	7	
10	Психологія користування інтернетом: проблеми і перспективи	5	7	

	Разом	32	70	
--	--------------	-----------	-----------	--

Вивчення дисципліни «Психологія вищої освіти» передбачає також використання позааудиторної роботи. Вона включає самостійну та індивідуальну роботу, що сприяють розвитку критичності мислення, формують уміння шукати і знаходити необхідні першоджерела, а також аналізувати їхній зміст. Подібно до практичних занять вони розширюють, поглиблюють та закріплюють знання і уміння, отримані студентами під час лекцій.

В курсі «Психологія вищої освіти» найбільш доцільними, на наш погляд, є: пошук та аналіз першоджерел; написання та презентація коротких рецензій на них; підготовка міні-доповідей; написання есе за темами, що запропоновані, складання психологічних портретів студентів ВНЗ; створення короткого довідника з дисципліни, що вивчається.

Таблиця 4

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Основні проблеми психології вищої школи в умовах її реформування		
2	Чинники, що характеризують студентство як окрему соціальну групу .		
3	Ознаки і перебіг розвитку студентського колективу .		
4	Структура навчальної діяльності студента		
5	Психологічний портрет успішного викладача ВНЗ .		
6	Психологічний портрет студента ..		
7	Основні бар'єри педагогічного спілкування у ВНЗ та шляхи їхнього подолання		

8	Врахування психологічних особливостей юнацького віку при роботі зі студентами .		
9	Дослідження особистості студента-математика .		
10	Сучасні вимоги до педагога-математика.		
	Разом	12	12

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Особливу роль в самостійній роботі здобувачів за навчальною дисципліною «Психологія вищої освіти» відіграє творча робота. Вона якнайкраще виявляє себе під час виконання індивідуальних навчальнодослідних завдань. Їхнє використання дозволяє розвивати інтелектуальну сферу особистості, творчі здібності, формувати орієнтацію на постійне самовдосконалення.

Одним з критеріїв ефективності самостійної роботи є результати виконання здобувачами вищої освіти «тестів досягнень». Користуючись ними можна, наприклад, перевірити рівень знань з дисципліни «Психологія вищої освіти»

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

1 Те, яким суб'єкт має намір стати – це його...

а/ екзистенційне «Я»;

б/ динамічне «Я»; в/

реальне «Я».

2 Індивідуально-психологічні якості особистості, що забезпечують легкість оволодіння певною діяльністю це:

а/ знання; б/

здібності; в/

генотип.

3 Шлях дослідження, спосіб пізнання це:

а/ методика дослідження;

б/ метод дослідження; в/

предмет дослідження.

4 Психічне відображення у формі безпосереднього переживання життєвого змісту явищ і ситуацій це... а/ розуміння; б/ інтуїція; в/ емоції.

5 Криза 17-18 років пов'язана з потребою у: а/ самовизначенні; б/ домінуванні, в/ передачі набутого досвіду?

6 Взаємодія людей, в якій її учасники виконують соціальні ролі це: а/ ділове спілкування; б/ міжособистісне спілкування; в/ навчальне співробітництво.

7 Пошук професійного іміджу є частиною професійної самоактуалізації? а/ так; б/ ні.

8 Первинне об'єднання студентів за загальними ознаками називається
... а/ асоціацією; б/

кооперацією; в/

колективом.

9 Чи однакові за змістом поняття «лідер» і «керівник»? а/ так; б/ ні.

10 Здатність до співчуття, співпереживання це...

а/ емпатія;

б/ сентиментальність; в/

сльозливість.

11 Уміле моральне звеличування добропорядних вчинків студентів – це

а/ пошана; б/ моральне

заохочування; в/

іміджування.

12 Емоційна нестабільність, тривожність можуть бути причинами академічної неуспішності студентів? а/ так; б/ ні.

13 Активний процес пошуку й конструювання людиною смислу повідомлення це...

а/ синергія; б/
розуміння; в/
рефлексія.

14 Чи однакові за змістом поняття «корпорація» та «референтна група»? а/ так; б/ ні.

15 Творчі можливості людини, які виявляються в здатності знаходити нові варіанти вирішення проблеми називаються...

а/ самореалізацією;
б/ креативністю; в/
самоактуалізацією.

16 Негативну «Я – концепцію» студента характеризує критична неузгодженість між «Я – реальним» та «Я – ідеальним»? а/ так; б/ ні.

17 Вчинок не є одиницею поведінки. а/ так; б/ ні.

18 Погляди уявлення, установки особистості стосовно умов її життєдіяльності це ... а/ професійна компетентність; б/ позиція; в/ культура.

19 Шлях дослідження, спосіб пізнання це:

а/ методика дослідження;
б/ метод дослідження; в/
предмет дослідження.

20 Частина об'єктивної реальності, яку треба дослідити, називається... а/ об'єктом дослідження; б/ предметом дослідження; в/ гіпотезою дослідження

21 Оцінка себе в аспекті життя і смерті – це...

а/ соціальне «Я»; б/

реальне «Я»; в/

екзистенційне «Я»?

22 Психологічна установка (настанова) – це готовність до певної форми реагування? а/ так; б/ ні.

23 Вплив на емоційну і несвідому сферу психіки людини називають ... а/ переконанням; б/ примусом; в/ навіюванням.

24 Здатність особистості спонукати інших діяти це... а/ насильство; б/ лідерство; в/ майстерність.

25 Ототожнення кожним студентом свого «Я» зі своєю групою – це... а/ переконання; б/ групова ідентифікація; в/ групова динаміка.

26 Частина об'єктивної реальності, яку треба дослідити, називається... а/ об'єктом дослідження; б/ предметом дослідження; в/ гіпотезою дослідження

27 Суб'єктивне ставлення людини до того, що вона висловлює за допомогою мови це...

а/ самореалізація; б/

самоактуалізація; в/

особистісний смисл.

28 Коли одне й те саме явище (слово, фразу, подію) люди розуміють по-різному, виникає один з бар'єрів спілкування, а саме ...

а/ смисловий;

б/ ригідний; в/

естетичний.

29 «Творчість» і «мислення» – це синоніми? а/ так; б/ ні.

30 Комунікбельність та екстравертованість є важливими передумовами успішності з гуманітарних дисциплін? а/ так; б/ ні.

31 Бажання добитися домінуючого становища у групі є проявом авторитарності?

а/ так; б/ ні.

32 До якої зі складових «Я-концепції» належать уявлення індивіда про свої здібності?

а/ когнітивної;

б/ оцінної; в/

поведінкової.

33 Локус контролю, це приписування відповідальності за результати власної діяльності зовнішнім силам або внутрішнім чинникам особистості? а/ так; б/ ні.

34 Вплив на раціональну сторону психіки за допомогою логічних формулювань, аргументів і доказів називають... а/ навіюванням; б/ переконуванням; в/ примусом?

35 Чи є синонімічними поняття «референтна група» та «еталонна група»? а/ так; б/ ні.

36 Конкретне втілення певного методу дослідження називається ...

а/ тестом; б/

програмою;

в/ методикою?

37 Спосіб поведінки залежно від статусу і позиції в групі це...

а/ роль; б/ позиція; в/

професійна придатність.

38 Упорядкована взаємодія викладача зі студентами називається ... а/ педагогічна технологія; б/ педагогічна майстерність;

в/ навчання.

39Єдність моральних знань і моральних почуттів, раціонального та емоційного складають... а/ моральні принципи; б/ моральну свідомість: в/ моральну дилему.

40Індивідуально-психологічні якості особистості, що забезпечують легкість оволодіння певною діяльністю це:

а/ знання; /

здібності;

в/ генотип.

**Запитання до екзамену з курсу «Психологія вищої освіти» для
здобувачів вищої освіти**

за спеціальністю 014.04 Середня освіта (Математика)

- 1.Предмет і завдання психології вищої школи.
- 2.Криза освіти. Основні напрями реформування вищої освіти в Україні.
- 3.Основні категорії психології вищої школи.
- 4.Виникнення та історія психології вищої школи як наукової дисципліни.
- 5.Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психології.
- 6.Методологія і принципи психологічного дослідження.
- 7.Методи збору та інтерпретації емпіричних психологічних фактів.
- 8.Методика психологічного дослідження.
- 9.Дослідницькі вміння. Етика дослідника.
- 10.Студентство як період пізньої юності.
- 11.Суперечливості та кризи студентського віку.
- 12.ВНЗ як фактор соціалізації майбутнього фахівця.
- 13.Психологічна адаптація студента до навчання у ВНЗ.

14. Типологічні особливості сучасних студентів.
15. Ознаки навчально-професійної діяльності як провідного виду діяльності.
16. Професіоналізація особистості студента як новоутворення віку.
17. Проблема психологічної готовності до праці за фахом.
18. Роль самовиховання у професійному зростанні студентів.
19. Психологічні особливості та структура студентської групи.
20. Розвиток студентської групи, характеристика студентського колективу.
21. Міжособистісні стосунки в студентській групі.
22. Проблема лідера та лідерства у студентській групі.
23. Психологічні особливості студентського самоврядування.
24. Студент як суб'єкт власної навчальної діяльності.
25. Психологічні засади запобігання шкідливим звичкам студентів.
26. Типологія викладачів.
27. Авторитет викладача.
28. Професіоналізм особистості викладача.
29. Педагогічна творчість та її особливості.
30. Психологічний професіоналізм діяльності викладача.
31. Навчання майбутніх педагогів вирішенню педагогічних конфліктів.
32. Запобігання та шляхи вирішення психологічних конфліктів.
33. Протиріччя і конфлікти в педагогічному спілкуванні: засоби регулювання.
34. Особливості педагогічного конфлікту.
35. Психологічна характеристика діалогічного спілкування.
36. Труднощі та бар'єри в професійному спілкуванні педагога зі студентами.

- 37.Психологічна характеристика педагогічної взаємодії.
- 38.Педагогічне спілкування як форма контактної взаємодії.
- 39.Напрями реалізації виховних функцій педагога у ВНЗ.
- 40.Етапи становлення моральної свідомості, критерії вихованості студента.
- 41.Психологічні механізми розвитку якостей особистості студента.
- 42.Мета і зміст виховання студентської молоді.
- 43.Сучасні вимоги до фахівця з вищою освітою.
- 44.Причини і шляхи усунення неуспішності студентів.
- 45.Психологічні передумови і показники успішності студентів.
- 46.Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців.
- 47.Психологічні умови організації самостійної роботи студентів.
- 48.Роль мотивації в навчально-професійній діяльності.
- 49.Функції педагогічного управління: психологічний аналіз.
- 50.Види педагогічного управління у ВНЗ.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ВНЗ (психологічний портрет)

Методи дослідження: спостереження, опитування, тестування, аналіз продуктів діяльності.

Структура портрету.

Загальні відомості про студента. Склад, рівень доходів, місце проживання родини, рівень освіти й професії батьків. Особливості сімейного виховання. Здоров'я, фізичний розвиток студента. Шкідливі звички студента (паління, схильність до вживання алкоголю, наркотиків, ігроманія, комп'ютероманія, надмірне захоплення мобільним телефоном і тощо).

Особистість студента. Пізнавальна сфера (загальні здібності). Рівень розвитку уваги, пам'яті, мислення, уяви, мовлення. Спеціальні здібності

(математичні, лінгвістичні, музичні і т. п.). Здібності до творчості (креативність). Рівень успішності під час навчання у ВНЗ, обсяг та глибина отриманих знань, набутих навичок з різних початкових дисциплін.

Розвиток емоційно-вольової сфери. Вольові риси характеру (цілеспрямованість, самостійність, ініціативність, рішучість, витримка, вміння володіти собою, дисциплінованість, настирливість). Схильність до переживання емоцій певного знаку (позитивних або негативних), емоційна стійкість, схильність до афектів, глибина переживань успіхів та невдач і тощо.

Особливості темпераменту (тип: холеричний, сангвінічний, флегматичний, меланхолійний) та його прояви у поведінці (активність, стриманість, рухливість, ініціативність, пасивність, відкритість, дратівливість, товариськість, агресивність тощо).

Відносини з оточенням (ставлення до старших, однолітків, молодших). Ставлення до себе (самооцінка). Ставлення до навчання. Позанавчальні інтереси (хоббі).

Домінуючі потреби (матеріальні, духовні, соціальні) та інтереси (улюблені заняття, види діяльності, навчальні дисципліни і тощо).

Професійна спрямованість студента. Свідомість вибору майбутньої професії й ставлення до неї.

Місце та особливості поведінки студента в академічній групі (на курсі). Загальна характеристика групи (курсу). Загальна кількість студентів, кількість юнаків й дівчат, психологічний клімат, емоційно-вольова єдність, наявність та кількість мікрогруп, наявність лідерів та їхні психологічні особливості, спілкування в групі (на курсі) тощо.). Вплив взаємин студента з однокурсниками та викладачами на розвиток його особистості.

Висновки й рекомендації:

1. Головні психологічні проблеми студента (4 – 5).
2. Поради студенту та його куратору щодо їхнього вирішення.

Обсяг характеристики: 2 друкованих аркуші або 3 аркуші рукописного тексту. Характеристика повинна бути викладена у формі зв'язної розповіді, де ствердження підкріплено фактами.

Форма представлення – виступ на практичному занятті.

МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ВНЗ

1) Мануал «Тесту-опитувальника Г.Айзенка (ЕРІ)» Загальні відомості про методику. Назва тесту.

Тест-опитувальник Г.Айзенка ЕРІ, адаптований А.Г.Шмельовим (1963 р.).

Діагностична сфера застосування.

Призначений для вивчення індивідуально-психологічних меж особи з метою діагностики міри вираженості властивостей, що висуваються як істотні компоненти особи (нейротизму, екстра- і інтроверсії, психотизму).

Цільове призначення тесту.

Використовується для діагнозу, диференціального діагнозу, для наукового дослідження.

Опис методики.

Складається з:

- а) опитувальника, що містить 57 питань з відповідями «Так», «Ні»;
- б) бланків відповідей;
- в) ключів, що включають чотири шкали (екстраверсії-інтроверсії, нейротизму, психотизму і брехні);
- г) графічного розподілу результатів;
- д) формули для розрахунку.

Стандартизація.

Високо стандартизований і надійний.

Вимоги до користувача.

Використовується практичними психологами, клінічними психологами, педагогами.

Популяція, для якої призначена методика.

Призначений для підлітків, дорослих. Застосовується індивідуально і в групі.

Тимчасові характеристики методики.

Тимчасових обмежень немає.

Переважні ситуації дослідження.

Використовується в ситуаціях експертизи і клієнта. Існує шкала щирості, призначена для оцінки відношення до обстеження.

Наявність паралельних тестів.

Паралельні тести: опитувальник для вивчення темпераменту Я.Стреляу, тест «Формула темпераменту» А.Белова.

2) Мануал методики «Діагностики самооцінки Ч.Д.Спілбергера і Ю.Ханіна»

Загальні відомості про методику. Назва тесту.

Методика діагностики самооцінки Ч.Д.Спілбергера і Ю.Ханіна. Тест «Шкала тривожності» Силбергера і Ханіна. Автор Ч.Д.Спілбергер.

Адаптований Ю.Л.Ханіним.

Діагностична сфера застосування.

Направлений на діагностику самооцінки рівня тривожності в даний момент (реактивності) і особистісної тривожності.

Цільове призначення тесту.

Призначений для постановки діагнозу, для використання в цілях саморегуляції, в цілях керівництва, в цілях корекції, для наукового дослідження. **Опис методики.**

Складається з 2-х шкал (у кожній по 20 тверджень): «ситуативна тривожність» (СТ) і «Особистісна тривожність» (ОТ), що включають інструкції і 40 питань-тверджень. Пропонується ключ, інструкції, бланки, формули для розрахунку

СТ і ОТ. Оцінка показників: 0 - 30 - низька тривожність, 31 — 44 - помірна тривожність, 45 та вище - висока тривожність.

Стандартизація.

Тест високо надійний і валідний.

Вимоги до користувача.

Використовується практичними психологами, клінічними психологами, педагогами.

Популяція, для якої призначена методика.

Призначений для дорослих випробовуваних 18 - 60 років, хворих і здорових, чоловіків і жінок.

Тимчасові характеристика методики.

Тимчасових обмежень немає.

Переважні ситуації дослідження.

Використовується в ситуаціях експертизи і клієнта.

Наявність паралельних тестів.

Паралельні тести: «Вимір рівня тривожності» Тейлора в адаптації Т.А.Немчинова.

3) Мануал опитувальника «Діагностика агресивних і ворожих реакцій» А.Басса і А.Дарки

Загальні відомості про методику. Назва тесту.

Buss-durkey Inventory, автори – А.Басс і А.Дарки, рік виходу – 1957.

Адаптація російськомовної версії – А. Д. Осніцький, рік адаптації – 1994.

Діагностична сфера застосування.

Опитувальник призначений для діагностики агресивних і ворожих реакцій у людей підліткового, юнацького віку і дорослих.

Цільове призначення тесту.

Призначений для постановки діагнозу, для використання в цілях саморегуляції, в цілях керівництва, в цілях корекції, для наукового дослідження.

Опис методики.

75 пунктів – твердження для оцінки з варіантами відповіді «так і ні». Відповіді випробовуваного за допомогою ключа розподіляються по 8 шкалам, які відповідають агресивним і ворожим реакціям. Визначаються домінуючі типи реакції (один або декілька типів, що набули найбільшого значення).

Індекс ворожості розраховується як сума балів по шкалах 5 і 6, а індекс агресивності – як сума балів по шкалах 1, 3 і 7. Нормою агресивності є величина її індексу, рівна 21 ± 4 , а ворожості – $6,5 - 7 \pm 3$.

Стандартизація. Тест високо надійний і валідний.

Вимоги до користувача.

Він входить в стандартний інструментарій шкільного психолога, психологів реабілітаційної установи.

Популяція, для якої призначена методика.

Опитувальник призначений для людей старше 12 років.

Тимчасові характеристики методики.

Тимчасових обмежень немає.

Переважні ситуації дослідження.

Використовується в ситуаціях експертизи і клієнта.

Наявність паралельних тестів.

Паралельні тести: «Вимір рівня тривожності» Тейлора в адаптації Т.А.Немчинова.

ЛІТЕРАТУРА Основна

1.Галузинський В. М., Євтух М. В. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. <http://psylib.org.ua/books/>

- 2.Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психология высшей школы: Учеб. пособие.. <http://psylib.org.ua/books/>
- 3.Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. <http://www.psytopos.lviv.ua.students.htm>
- 4.Подольак Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. <http://www.nbuuv.gov.ua/>
- 5.Подольак Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: типова навчальна програма і зміст самостійної роботи / Методичні рекомендації для магістрантів і аспірантів. <http://www.nbuuv.gov.ua/>

Допоміжна

1. Аванесова А. С., Вербицкий А. А. Основы педагогики и психологии высшей школы. <http://www.info-library.com.ua/books-book-113.html>
2. Барнс Л. Б., Кристенсен К. Р., Хансен Э. Д. Преподавание и метод конкретных ситуаций (конкретные ситуации и дополнительная литература): Пер. с англ. <http://psylib.org.ua/books/>
3. Головінський І. З. Педагогічна психологія: Навч. посіб. для вищ. шк. <http://psylib.org.ua/books/>
4. Кудіна В. В., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. <http://www.nbuuv.gov.ua/>
5. Коваленюк Т. П. Психология профессионального образования: <http://psylib.org.ua/books/>
6. Навчальний процес у вищій педагогічній школі <http://www.nbuuv.gov.ua/>
7. Педагогика и психология высшей школы <http://psylib.org.ua/books/>
8. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие <http://psylib.org.ua/books/>
9. Пидкасистый П.И. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы. <http://psylib.org.ua/books/>

10. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. пособие. <http://www.info-library.com.ua/booksbook-113.html>

Інформаційні ресурси

Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.

URL : <http://www.mon.gov.ua>

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний

сайтURL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.

URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.

URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>